

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

TERAPII ȘI PROGRAME DE INTERVENȚIE

**Învățământ special
Clasele a V-a – a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

Bucuresti, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Terapii specifice și programe de intervenție a fost structurată pentru clasele V-VIII din învățământul special, conform Planului-cadru de învățământ, aprobat prin OMENCS nr. 3622/27.04.2018. Terapiile specifice și de compensare au alocate 10-12 ore pe săptămână.

Elaborarea disciplinei Terapii specifice și de compensare este întemeiată pe recomandarea Parlamentului European vizând competențele-cheie (Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 ii, în Official Journal of the EU, 30 dec. 2006).

Programa de Terapii specifice și de compensare respectă prevederea articolului 2, alin. (3) din Legea Educației Naționale nr. 1/5 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare: Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală. Disciplina Terapii specifice și de compensare vizează stimularea dezvoltării unei personalități armonioase a elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate din învățământul special de stat, având ca obiectiv atingerea unui nivel intermediar de formare a competențelor-cheie, care să reprezinte ulterior baza profilului de formare a absolvenților de liceu din învățământul special sau învățământul de masă cu profil tehnologic, după caz.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale cuprinse în prezenta programă școlară vizează dezvoltarea capacităților de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală pe durata ciclului de învățământ gimnazial special. Competențele specifice din prezenta programă școlară reprezintă etape progresive de dobândire a competențelor generale.

Activitățile de învățare structurate în prezenta programă ținesc stabilirea unui nivel optim de funcționare cognitivă, socioemoțională și a comportamentelor adaptative, în raport cu potențialul psihoindividual condiționat de nivelul de severitate al dizabilității intelectuale ușoare și moderate a elevilor din învățământul gimnazial special.

Vârsta mării școlarității este caracterizată de creșterea gradului de autonomie, luarea propriilor decizii, învățarea independentă, ca activitate fundamentală, precum și de diversificarea relațiilor sociale în afara microgrupului școlar. Elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate au încă un grad înalt de dependență față de adult. Dezvoltarea conștiinței de sine și capacitatea de verbalizare a opiniilor proprii se impune cu impetuoșitate în vederea creșterii progresive continue a gradului de autonomie personală a acestora.

Conținuturile prezentei programe sunt un răspuns la nevoile educaționale ale elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, facilitându-le acestora dezvoltarea biopsihosocială, în vederea unei cât mai bune integrări sociale și a unei inserții socioprofesionale viabile, care să le asigure o viață autonomă și demnă. Conținuturile vor fi specificate în cadrul planurilor de intervenție personalizată alcătuite de către profesorul psihopedagog, structurate în domenii de activitate (educație perceptiv-motrică, terapia tulburărilor de limbaj și comunicare, dezvoltarea limbajului, stimulare cognitivă etc.) în funcție de particularitățile de vârstă, de dezvoltare individuală și de specificul grupului. Fundamentul planurilor de intervenție personalizată este reprezentat de profilul de competențe și graficul dezvoltării comportamentelor adaptative (conceptuale, sociale și practice) individuale.

Sugestiile metodologice privind atingerea competențelor generale și specifice destinate învățământului preuniversitar special pentru elevii cu dizabilități intelectuale

ușoare și moderate recomandă valorificarea tuturor experiențelor de învățare ale elevilor, integrând cele trei dimensiuni ale educației (formală, nonformală și informală), cu orientare corectiv-compensatorie și practic-aplicativă, în manieră complementară.

În concluzie, prezenta programa școlară se bazează pe fundamentul teoretic potrivit căruia potențialul de dezvoltare și profilul de competențe al elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate sunt unice, oferind un cadru de referință pentru atingerea scopurilor educaționale și de reabilitare.

Competențe generale

- 1. Dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern**
- 2. Dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice**
- 3. Dezvoltarea abilităților de emisie-recepție a mesajului oral**
- 4. Dezvoltarea abilităților în plan lexico-grafic**
- 5. Dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**
- 6. Dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață**

CLASELE a V-a – a VIII-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Dezvoltarea capacității de interacțiune, explorare și cunoaștere a mediului extern****Clasele a V-a – a VIII-a****1.1. Exersarea contactului direct și activități cu obiecte/ ființe din mediul înconjurător**

- Exerciții de observații libere și dirijate - dezvoltarea capacității senzoriale vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile:
  - "Spune ce/cum/unde/când este!", "Găsește diferențele între obiecte/ imagini", "Ce obiect a dispărut?";
  - Zgomote diverse, voce/ strigă/ sunete produse de diverse obiecte sau instrumente muzicale, muzică specifică: vocală sau instrumentală, timbrul – sunete produse de diverse instrumente cu identificarea acestora înălțimea – diferența dintre "Forte" și "Pianissimo", direcția - deosebirea de ritm, durata sunetelor, durata pauzelor, să reacționeze la ordine muzicale ("O vioară mică", "De unde vine sunetul?", "De-a a baba oarba", "Telefonul fără fir", "Cine te- a strigat?", "Vocea șoptită");
  - Mirosoare familiare, caracteristice, de parfum: pâine proaspătă, usturoi/ ceapă, cacao, zahăr ars, oțet, vin, ulei, fum, frunze verzi, flori, brad, parfum de violete, crin, trandafir, liliac etc – activități de identificare, discriminare, grupare ("Ce miroase așa?", "Cum miroase?...plăcut/ neplăcut");
  - Degustări diverse ("Ce gust are?", "Îți place? Da sau Nu!");
  - "Traista fermecată". "Recunoaște obiectul cu ochii închiși".
- Exerciții de manipulare ("Ordinea din dulapul păpușii", "Spălăm vasele", "Aranjăm fructele în coș", "Alegem/ sortăm tacâmurile", "Aranjăm șervețelele", "Periem hainele din dulap", "Spălăm rufele", "Călcăm rufele", "Așezăm masa", "Îl îmbrăcăm pe Mihai", "Umplem aceste vase cu mâna/ pâlnia/ lingura/ pipeta")
- Exerciții de acțiuni directe cu obiectele/ ființele ("Vizită la fermă/ grădina zoologică", "Mergem la magazin să ne aprovizionăm")

2. Dezvoltarea capacității de abilitare motorie generală și de organizare a conduitelor și structurilor perceptiv-motrice**Clasele a V-a – a VIII-a****2.1. Dezvoltarea mișcărilor fundamentale și a capacităților fizice**

- Exerciții pentru formarea gestului rectiliniu prin mișcare de translație de tip orizontal (dreapta-stânga, înainte-înapoi), de tip vertical (sus-jos), în ambele sensuri, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea direcției și a vitezei;
- Exerciții pentru formarea gestului rotativ – mișcare de rotație de la stânga la dreapta și invers, din interior spre exterior, cu o întindere în spațiu și timp determinată, cu menținerea distanței față de axul central (mobil și fix);
- Exerciții pentru formarea gestului scripto-plastic – mișcări variate, complexe, cu direcții multiple și cu amplitudine mică;
- Exerciții pentru formarea gestului polimorf – mișcări variate, complexe, pluridirecționale, de amplitudine mare;
- Exerciții pentru formarea gesturilor de oscilație a corpului și capului – balansarea înainte-înapoi, între limite determinate și într-un ritm dat;
- Exerciții pentru educarea forței, a capacității de a executa mișcări;
- Exerciții pentru educarea capacității de a-și doza efortul;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări la viteza dorită;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări în funcție de spațiu;
- Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări din poziția statică sau din mișcare;
- Exerciții pentru educarea îndemânării;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru educarea flexibilității și fluidității, a formării capacității de a mișca corpul și obiectele fără a se lovi între ele; - Exerciții pentru educarea coordonării; - Exerciții pentru educarea gradului de continuitate și rezistență; - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări, performanțe psihomotrice automatizate.
<p>2.2. Dezvoltarea mișcărilor fundamentale ale membrilor (superioare și inferioare), ale diferitelor segmente ale corpului în raport cu subiectul, cu unul sau mai mulți parteneri, cu sau fără suport material etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele superioare (Întinderea brațelor în față, sus, lateral și jos; Ridicarea brațelor, apoi coborârea și sprijinirea lor pe genunchi, cu lăsare pe vine; Rotirea brațelor din diferite poziții); - Exerciții pentru formarea capacității de a executa mișcări cu membrele inferioare (Ridicarea alternativă, pe numărătoare, a genunchilor; Exerciții de dat cu piciorul într-o minge); - Exerciții pentru educarea mișcărilor care implică două sau mai multe mutații corporale: deget-mână, braț-picior, ansamblul corpului; - Exerciții pentru educarea capacității de coordonare motorie: oculo-manuală, auditiv-manuală, mână-ochi-picior etc.
<p>2.3. Dezvoltarea activităților motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală și verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru formarea capacității de manipulare: pe bază de imitație, de comenzi verbale, de selecție și discriminare a mișcărilor; a unor obiecte de mărimi și naturi diferite; în scop de asamblare; - Exerciții pentru formarea capacității de mânăuire a instrumentelor și aparatelor didactice; - Exerciții pentru modificarea voluntară a mișcărilor; - Exerciții pentru educarea mișcărilor organelor fonatorii și a capacității de a produce sunete semnificative; - Exerciții pentru formarea capacității de asociere sunet-cuvânt și a capacității de a coordona sunetele în cuvânt și în mesaje cu semnificație; - Exerciții pentru formarea capacității de coordonare sunet-gest; - Exerciții pentru educarea mișcărilor ochilor (stânga-dreapta); - Exerciții pentru formarea abilităților de mișcări digitale, solicitate în actul grafic.
<p>2.4. Dezvoltarea conduitelor și structurilor perceptiv-motrice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții pentru discriminarea culorilor: <ul style="list-style-type: none"> • Potrivirea unor jetoane de forme și culori diferite; • Formarea unui întreg din părți componente colorate diferit; • Așezarea pe grupe cromatice, de la deschis la închis, a diverse jetoane, cuburi, desene, figuri etc. pe criteriul identității cromatice; • Formarea de mulțimi (grupuri, grămezi) din diverse elemente desenate și colorate, pe criteriul identității cromatice sau a intensității cromatice.   - Exerciții pentru formarea capacității de operare cu culoarea, de folosire a culorii: <ul style="list-style-type: none"> • Sortare a diferitelor obiecte după criteriul culoare; • Exerciții de asociere culoare-obiect; • Activități de colorare după model; • Activități de amestecare a culorilor, rezultatul fiind alte culori.   - Exerciții pentru discriminarea formelor: <ul style="list-style-type: none"> • Potrivirea formelor; • Denumirea și sortarea formelor; • Realizarea formelor din diverse materiale: sfoară, sârmă, plastilină; • Realizarea formelor prin unirea punctelor;

Clasele a V-a – a VIII-a

- Completarea unor figuri geometrice.
- Exerciții pentru formarea capacității de operare cu forma, de folosire a formei:
  - Sortarea pieselor logice, după formă (de culori, mărimi și grosimi diferite) și utilizarea cuvântului care denumește figura respectivă;
  - Sortarea și gruparea după formă și mărime, formă și culoare;
  - Sesizarea unor procese de transformare a formelor în variante (balon umflat - balon dezumflat); transformarea unor figuri geometrice (din două triunghiuri dreptunghice se formează un dreptunghi); imagini diferite, bazate pe aceeași formă, același ritm, formă, culoare etc.
- Exerciții pentru formarea conduitei perceptiv-motrice de spațiu (spațiu fizic-spațiu cognitiv, în câmpuri specifice, lexic și grafic; în câmpul de configurație al mulțimilor; în câmpul de muncă; direcția într-un câmp spațial; zone de spațiu; aptitudini spațiale speciale):
  - Exerciții pentru recunoașterea și aprecierea unor distanțe (mărimi) în spațiul bidimensional (exerciții de încadrare a unor semne grafice între spațiile caietului; exerciții de măsurare cu rigla gradată; exerciții de schițare a unor planuri simple (planul clasei, al camerei copilului, al școlii); exerciții de reprezentare la scară; exerciții de citire a unor desene tehnice și a unor hărți ușoare);
  - Exerciții de recunoaștere și operare în spațiul tridimensional (exerciții de înțelegere și percepere a spațiului tridimensional).
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a duratei faptelor, acțiunilor, evenimentelor
- Exerciții pentru formarea capacității de discriminare a ritmului și intervalului (exerciții de bătaie la diferite intervale, realizate cu diferite obiecte)
- Exerciții pentru formarea capacității de transpunere a spațiului în timp și invers

3. Dezvoltarea abilităților de structurare și emiteră a mesajului oral**Clasele a V-a – a VIII-a****3.1 Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare prin limbaj oral**

Etapa premergătoare formării/ dezvoltării abilităților de comunicare orală:

- Exerciții pentru dezvoltarea mobilității aparatului fono – articulador (antrenarea musculaturii buzelor, feței, limbii, mandibulei, vălului palatin);
- Exerciții pentru formarea respirației corecte;
- Exerciții pentru exersarea ritmului corect al vorbirii;
- Exerciții pentru dezvoltarea auzului fonematic (antrenarea atenției auditive, antrenarea memoriei verbale, antrenarea abilităților perceptiv – auditive);
- Exerciții pentru exersarea vocii (întindere, intensitate, rezistență).

Etapa formării/dezvoltării abilităților de vorbire reflectată și independentă:

- Exerciții de impostare a sunetelor deficitare (formarea bazei de articulare și emiteră sunetului);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor izolate;
- Exerciții de formare a abilităților coarticulatorii (consolidarea sunetului în silabe, cuvinte și logatomi);
- Exerciții de diferențiere a sunetelor în silabe și cuvinte;
- Exerciții de automatizare a sunetelor în vorbirea spontană; - Exerciții de generalizare a abilităților de articulare a sunetelor țintă în structuri lingvistice specifice limbii române.

NOTĂ: Etapele mai sus prezentate sunt destinate cazurilor particulare ale elevilor care ajunși în ciclul gimnazial se confruntă încă cu tulburări de pronunție și vorbire.

Etapa activizării vocabularului pasiv și a extinderii volumului vocabularului activ:

- Exerciții de stimulare a achiziției de noi unități lingvistice;
- Exerciții de vehiculare a cuvintelor care exprimă însușiri sau raporturi dintre obiecte și fenomene (mărime, formă, culoare, poziții spațiale, poziție în timp, raporturi cantitative, etc.);

Clasele a V-a – a VIII-a

- Exerciții de antrenare a abilităților gramaticale;
- Exerciții de povestire în succesiune logică a unui fapt cunoscut;
- Exerciții de reproducere de povestiri cunoscute;
- Exerciții de compunere și descompunere de povestiri orale cu grade de dificultate diferite;
- Exerciții de adaptare a discursului verbal la diferite contexte sociale (lungime, adecvare, interlocutor).

3.2. Dezvoltarea abilităților de exprimare emoțională în comunicarea verbală

- Identificarea expresiilor mimico-faciale și gestuale (pe fața terapeutului și pe imagini sugestive);
- Exerciții de asociere a imaginilor cu expresia mimico-facială adecvată;
- Exersarea exprimării modelelor mimico-faciale și gestuale (bucurie, tristețe, furie, supărare, uimire etc) după indicație verbală;
- Exerciții de asociere a conținutului verbal cu emoția adecvată;
- Jocuri cu marionete, jocuri de rol cu oferirea de mesaje cu componentă verbală și mimico-gestuală.

4. Dezvoltarea abilităților în plan lexico-grafic**Clasele a V-a – a VIII-a****4.1 Corectarea dislexo-disgrafiei**

- Exerciții de identificare auditivă a structurilor fonetice (propoziția, cuvântul, silaba, fonemul):
  - Integrare propozițională simplă după suport imagistic;
  - Delimitarea cuvintelor din cadrul propoziției;
  - Identificarea sunetului aflat în poziție inițială în cuvinte;
  - Despartirea cuvintelor în silabe și identificarea acestora;
  - Identificarea fonemelor în silabe;
  - Pronunția reflectată și independentă a sunetului vizat;
  - Exemplificări de cuvinte cu sunetul vizat în diverse poziții.
- Exerciții de identificare – diferențiere și fixare mnezică a literelor:
  - Vizualizare, diferențiere, denumire a literelor;
  - Redarea gestuală a literelor;
  - Identificarea tactilă a literelor;
  - Construirea literelor din diverse materiale după model și în absența acestuia.
- Exerciții de citire a literelor mari și mici;
- Exerciții de asociere literă – imaginea unui cuvânt care începe cu sunetul corespunzător literei;
- Exerciții de asociere fonem-literă-grafem:
  - Exerciții de selectare a literei dintr-un grup dat;
  - Exerciții de asociere literă – cuvânt ilustrat; asociere fonem-literă mare de tipar
  - Exerciții de redare a grafemului cu sprijin de puncte/cu ajutorul săgeților;
  - Scrierea cu majuscule și tastarea literei pe computer;
  - Transcriere din litera de tipar în litera de mână;
  - Dictări de litere.
- Exerciții de compunere, citire și scriere de cuvinte mono/bi/plurisilabice cu literele însușite, după următoarea succesiune:
  - Cuvinte monosilabice de tip vocală - vocală, vocală – consoană și consoană – vocală;
  - Cuvinte monosilabice de trei litere;
  - Cuvinte bisilabice cu silabă repetitivă;
  - Cuvinte bisilabice cu structură: vocală – consoană - vocală;
  - Cuvinte bisilabice cu structură : consoană - vocală – consoană - vocală, în special cu labialele „p”, „b”, „m”, cu vibranta „r”, cu labiodentale („f”, „v”);

Clasele a V-a – a VIII-a

Cuvinte bisilabice cu structură : vocală - consoană - vocală - consoană; (elev, inel, oraș);

Cuvinte plurisilabice cu silabe deschise („pisica” „pepenele” etc);

Cuvinte din litere mobile (alfabetar);

Cuvinte mono/bi/plurisilabice cu litere date;

Cuvinte din silabe date;

Identifică litera /silaba lipsa dintr-un cuvânt dat (cu și fără suport imagistic);

Scrie cuvinte pe diverse liniaturi (tip I, tip II , dictando).

- Exerciții de diferențiere fonematică /grafică și vizuală a literelor care conduc la distorsiuni: „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-i”, „a-o”;
- Exerciții de scriere și citire a cuvintelor cu dificultăți specifice limbii române:
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor care conțin „m” înaintea lui „p” și „b”;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin diftongi și triftongi;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin litere duble: „ ee”, „oo”, „nn”, „cc”;
  - Scrierea și citirea corectă a cuvintelor ce conțin „ii” și „iii”.
- Exerciții pentru sesizarea semnificației cuvintelor: sinonime, antonime, omonime (fără menționarea terminologiei lexicale):
  - Jocuri didactice cu cuvinte cu același sens, cu sensuri opuse sau cu sensuri diferite în funcție de context).
- Exerciții de lexie - grafie la nivel propozițional:
  - Exerciții de lexie a propoziției dezvoltate/fraze;
  - Exerciții de analiză a structurii propoziției (delimitarea numărului de cuvinte; precizarea conținutului semantic al fiecărui cuvânt; precizarea structurii sonore a fiecărui cuvânt);
  - Exerciții de scriere a propoziției analizate, prin copiere sau transcriere;
  - Scrierea corectă din punct de vedere ortografic și de punctuație a propoziției (majuscula, semnele de punctuație etc.);
  - Formarea de enunțuri pe baza de imagini sau cuvinte date, complexe;
  - Formarea de enunțuri prin ordonarea cuvintelor date, cu dificultăți variabile;
  - Completarea de enunțuri lacunare;
  - Exerciții de scriere după dictare a unor enunțuri complexe pe caiet/calculator;
  - Exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale dintr-un enunț.
- Exerciții de lexie - grafie la nivel de text:
  - Exerciții de citire a unui text (cu dificultăți variabile), în ritm propriu, cu adaptarea intonației impuse de semnele de punctuație;
  - Exerciții de așezare corespunzătoare în pagină a unui text (data, titlul, alineat, spațiul dintre cuvinte);
  - Exerciții de selectare (lexie-grafie) dintr-un text a propozițiilor enunțiative, exclamative, interogative;
  - Exerciții de compunere a unui text cu suport imagistic complex sau pornind de la o tema dată;
  - Exerciții de povestire a unui text citit (cu și fără întrebări suport);
  - Exerciții de identificare a erorilor de scriere dintr-un text;
  - Exerciții de scriere după dictare a unor texte pe caiet/calculator;
  - Exerciții de autodictare de propoziții, poezii, ghicitori.

5. Dezvoltarea capacităților intelectuale prin exersarea proceselor psihice**Clasele a V-a – a VIII-a****5.1. Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor**

- Exerciții pentru identificarea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător (“Arată-mi..!”, “Dă..!” “Caută..!”);
- Exerciții pentru recunoașterea obiectelor/ ființelor din mediul înconjurător (“Ce este...?”, “Recunoaște obiectul!”, “Arată ce- ți spun eu!”);

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de asocieri obiect/ ființă- imagine (2D, 3D, fișe) ("Potrivește!"); - Exerciții de denumire: <ul style="list-style-type: none"> Denumeste pe categorii (mijloace de transport, anotimpuri, zilele săptămânii, lunile anului, articole vestimentare, animale sălbatice/ domestice); Denumeste verbe în acțiune ("Ce face fata/ băiatul/ femeia/ bărbatul?"); Denumeste funcția obiectelor uzuale ("Ce faci cu pensula?" - cu pensula pictăm, "Ce faci cu lingura?" - cu lingura mâncăm supa, "Ce faci cu lingurița?" – cu lingurița mâncăm tort).
<p>5.2. Sortare, clasificare, comparare obiectuală și imagistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după caracteristici simple: textură, culoare, mărime, formă ("De- a culorile", "Baloane colorate", "Moale sau tare", "Cald sau rece", "Spune ce este rotund!" – mingea, inelul, balonul, soarele etc.); - Exerciții de sortare/ clasificare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit ("Mama și copilul", "Ordonăți, vă rog!", "Dulapul", "Frigiderul", "Haine de vară/ iarnă", "Mingi de tenis/ baschet"); - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor ("Cum este!"); - Exerciții de comparare a obiectelor și imaginilor după similaritate: identic/ nonidentic, la fel/ diferit ("Caută perechi!", "Potrivește", "Identifică umbra").
<p>5.3. Dezvoltarea proceselor psihice</p> <p>Atenția</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date vizuale ("Dispariția", "Cuburile colorate", "Forme asemănătoare", "Copierea desenelor" incastre); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date auditive ("Vocea șoptită", "Localizarea zgomotelor", "Lectura labială", "Concus de sunete!", "Emițător de sunete", "Zgomot peste tot!"); - Exerciții de atenție centrate în câmp perceptiv pe date tactile ("Colierul", transvazare). <p>Memoria vizuală și auditivă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exercițiu- joc de extragere/ adăugare a unui element dintr-un set de 3-4 obiecte percepute anterior ("Ghici ce lipsește!", "Ce a plecat!", "Ce a venit!"); - Exercițiu- joc de formare a unor perechi de obiecte/ imagini ("Formează perechi", "Caută la fel!", "Coșul cu...."); - Exerciții pentru memorarea vizuală a datelor simbolice ("Recunoașterea numerelor/ literelor/ simbolurilor"); - Exerciții de memorare a unui set de numere/ litere ("Repetă!", "Ce am spus!" , adresa/ număr de telefon); - Memorare de poezii și cântece. <p>Gândirea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identitate personală ("Pe mine mă cheamă..."; "Eu sunt...."; "Eu am...."); - Dezvoltare program EU-TU- EL/ EA ("Eu sunt.../ Tu ești.../ El este....", "Eu am..../Tu ai....El are.....", "Familia mea", "Cine este Andrei?"); - Exersare program DA-NU- NU ȘTIU! ("Tu ești fată?", "Tu vrei.....?"); - Exerciții pentru dezvoltarea capacității de orientare spațială însoțite de verbalizare, intuirea spațiului distinct de timp (aici- acolo, acum- apoi) ("Unde ești?", "Unde este baia?", "Unde este școala?", "Unde este cabinetul medical"); - Exerciții pentru înțelegerea serialității ("Ce urmează!" – formă, culoare, obiect, "Rame de tablouri", "Albastru, roșu, verde", "Cum a fost făcut acest desen", „Așază în ordine...! în funcție de obiect și culori,"); <ul style="list-style-type: none"> Ordine crescătoare/ descrescătoare (șir de numere); Momentele zilei prin raportare la programul propriu ("Ce pot face într- o zi?"), zilele săptămânii, lunile anului;

Clasele a V-a – a VIII-a

Înțelegerea șirului logic din cadrul unei acțiuni simple – exerciții de verbalizare/ realizare a mișcărilor și operațiilor unei acțiuni ("Ordinea în care ne îmbrăcăm"; "Rețeta de clătite").

- Exerciții de asociere:

Număr- cantitate: "Încercuiește 15 albine/ fructe/ obiecte/ mașini...";

Camere/ locuri cu denumirea funcțiilor: casa, farmacia, școala, cofetărie, magazin, piață, frizerie, spital; ("Baia- ne spălăm", "Bucătăria- mâncăm", "Farmacia- cumpărăm medicamente" etc.);

"Ce mâncăm?" (pâine, fructe, carne...), ce bem? (lapte, apă, ceai, suc...);

"Unde stă!" - haine în dulap/ mâncare în frigider;

"Care sunt animale domestice/ sălbatice?";

Emoții: vesel- râde, trist- plânge, furios- țipă;

"Cu ce se îmbracă fata/ băiatul/ mama/ tata/ bunica/ bunicul?";

"Cum este.."/ "Ce vezi.."- asociere anotimp- elemente caracteristice;

Meserii- unelte „Ce face profesorul...?", "A/ al cui este...", "Ce folosește profesorul?";

Mijloace de transport- pe unde merg/ câte roți/ câte uși/ cu motor/ fără motor.

- Exerciții de descompunere a acțiunilor complexe în simple și secvențiale;

- Exersarea programului - întrebări sociale;

- Exersarea programului - VREAU/ VĂD/ AM (substantiv+ adjectiv);

- Formarea/ dezvoltarea abilităților de formulare/ răspuns a unor întrebări (întrebări formulate și adresate de către elev): "Unde este mama? - Mama este la serviciu", "Unde este Mihai?- Mihai este acasă", "De ce este Mihai acasă?"- Mihai este bolnav;

- Exerciții ce implică noțiunea de cauzalitate ("De ce te doare?...pentru că m- am lovit!", "De ce se mișcă copacul?... pentru că bate vântul") și noțiunea de consecință logică ("Sunt ud pentru că plouă și nu am umbrelă!" / "Ce faci dacă plouă?...iau umbrela!")

- Răspunde liber la întrebarea de tipul Care?/ Ce?/ Cine? ("Care animal poate zbura?", "Ce formă au roțile unei mașini?", "Cine ne dă lapte?");

- Rezolvarea de probleme cotidiene simple/ complexe:

Exerciții pentru :

Percepția, recunoașterea și identificarea problemelor (obținerea obiectului care se află într-un loc inaccesibil);

Descompunerea problemei în elemente mai simple, de exemplu pregătirea mesei care presupune mai multe etape;

Planificarea modului de rezolvare a problemei;

Acțiune: rememorarea și reproducerea modului în care o problemă a fost rezolvată anterior;

Evaluarea modului în care a funcționat planul de acțiune, dar și schimbarea planului inițial, dacă este cazul (menținerea curățeniei în sala de clasă sau acasă).

- Coordonarea unor scheme de conduită cu un scop precis- exerciții practice pentru elaborarea unor produse (deprinderi de lucru).

Imaginația

- Jocuri de construcție sau de asamblare în plan obiectual ("Casa", "Podul", "Trenul", "Castelul");

- Exerciții de realizare a unor desene libere sau cu temă dată ("Soarele", „Casa”, „Familia mea”, "Fata/ băiatul", „Om de zăpadă");

- Exerciții pentru completare de desene lacunare: fața, om, mașina, copac, casa, soare;

- Exerciții de completare verbală a propozițiilor cu sau fără sprijin imagistic;

- Exerciții de povestire după imagini;

Clasele a V-a – a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de mimă/ pantomimă; - Joc de rol/ dramatizări ("De-a trenul/ mașina/ mama/ tata/ pompierul/ medicul/ profesorul/ bucătarul/ frizerul").
<p>5.4. Sintează perceptuală</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc- realizare de puzzle din 50-100 piese: diferite povești, cifre; - Joc- completări de imagini/ cuvinte/ propoziții/ povești lacunare.

6. Dezvoltarea capacității de intercunoaștere și interrelaționare în medii variate de viață

Clasele a V-a – a VIII-a
<p>6.1. Menținerea relațiilor interpersonale și contactul cu mediul social</p> <p>Inițiere – formarea prietenilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de intercunoaștere și identificare a intereselor comune: completarea descriptivă a unei schemei date, identificarea punctelor comune etc.; - Activități de interrelaționare: completarea descriptivă a unei schemei date și prezentarea în fața clasei a descrierii colegului, sarcini de tipul "află două lucruri noi despre coleg în cinci minute" în echipe de câte doi etc. <p>Identificarea propriului loc în cadrul comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harta vizuală a vecinătății, comunității, cu verbalizare ("Eu sunt ... vecin, elev, tânăr" etc.).
<p>6.2. Identificarea emoțiilor diverse în contexte sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități de asociere a imaginilor sugestive cu contextul adecvat (copilul a căzut de pe bicicletă-supărare, copilul a câștigat un premiu-bucurie, pisica nu poate coborî din copac-frică, copilul nu ajunge la raftul de sus-frustrare); - Vizionarea de filme sugestive și verbalizarea asupra emoțiilor personajelor.
<p>6.3. Autocontrolul emoțiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de relaxare: respirația diafragmară, cântece dedicate, stop cu numărare până la zece etc.; - Activități în perechi: cursa cu obstacole (ținându-se de mână, elevii vor parcurge un traseu trecând peste/ pe sub obstacole pentru a ajunge la sosire și a găsi jumătatea lipsă a unei imagini, de ex.; dansul, în ritm foarte lent și foarte rapid, alternativ; jocuri care solicită concentrare etc.).
<p>6.4. Identificarea și adoptarea comportamentelor acceptabile social în mediul personal sau public</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionarea de filmări sugestive și verbalizarea asupra comportamentelor personajelor; - Realizarea filmărilor cu elevii în rolul personajelor, etalând comportamentul dezirabil în situația socială dată.
<p>6.5. Răspunde adecvat emoțiilor altora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de imitație după model, cu verbalizare; - Activități de educare a respectării limitelor (proprii/ale celorlalți) în procesul satisfacerii propriilor nevoi (Mihaela și-a uitat culorile acasă azi, ce poate face? Le ia pe ale colegei sau le solicită? etc.); - Joc de rol pe structură dată.
<p>6.6. Manifestarea interesului pentru interrelaționare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activități cu caracter interactiv ("Află cine dintre colegi cântă la un instrument, joacă jocul tău preferat" etc.); - Activități de lucru în perechi și grupuri mici.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Contactul direct cu mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> - Exersarea gesturilor fundamentale în situații cât mai variate - Stimularea capacității tactile, vizuale, auditive, gustative, olfactive (jucării, obiecte cât mai naturale posibil și cât mai diverse, astfel încât structurarea lor să ia în considerare capacitatea manuală și constructivitatea materialului; ulterior, educația senzorială poate lua forma unor activități organizate metodic care să permită elevilor observări, analize, sinteze la nivelul tuturor analizatorilor)
Abilități motorii generale	<ul style="list-style-type: none"> - Mișcările fundamentale – formarea gesturilor (rectiliniu, rotativ, polimorf etc.) - Capacități fizice – forță, viteză, îndemânare, coordonare - Mișcări fundamentale ale membrilor - Activități motrice de manipulare și comportament de comunicare nonverbală - Coordonare motorie prin intermediul limbajului
Schemă corporală și lateralitate	<ul style="list-style-type: none"> - Conștiința de schemă corporală proprie - Imagine corporală - Identificarea și denumirea părților corpului - Relația dintre corp și mediu - Stabilirea și exersarea lateralității (membră superioară, inferioară, ochi)
Structuri perceptiv-motrice de bază	<ul style="list-style-type: none"> - Culoare - Formă - Mărime - Capacitatea de orientare-organizare și structurare spațială - Capacitatea de orientare-organizare-structurare spațio-temporală
Terapia tulburărilor de limbaj Limbajul expresiv	<ul style="list-style-type: none"> - Antrenarea grupelor musculare implicate în procesul fonator – articulador - exerciții de gimnastică a musculaturii organelor fonoarticulatorii - Diferențierea respirației orale de cea nazală - exerciții de dirijare a scurgerii unde de aer prin cavitatea nazală și cea orală - Creșterea volumului respirator - exerciții de inspir expir culcat pe spate, în poziția șezând, vertical, exerciții de suflat în diverse instrumente, gimnastică respiratorie - Creșterea preciziei respiratorii – exerciții de suflat pentru stingerea/menținerea flăcării unei lumânări, a unui chibrit, exerciții de suflat pentru a face balonașe de săpun, pentru a le menține în aer - Prelungirea expirului în respirația verbală – exerciții de rostire prelungită a vocalelor, articulare prelungită și articulare scurtă, fie pe o singură respirație fie pe mai multe. Exercițiile se complică cu silabe, cuvinte, sintagme și propoziții - Educarea simțului ritmic – bătaie din palme, jocuri cu

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<p>ritm și mișcare, imitarea mișcărilor ritmice, verbalizare asociată cu mișcare ritmată; sincronizarea respirației cu mișcare mâinii și pronunția cuvântului/sintagmei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea sursei sonore și diferențierea stimulilor auditivi – exerciții de identificarea sursei sonore, localizarea sunetelor, diferențierea stimulilor - Receptarea și stocarea stimulilor verbali – exerciții de reprodus serii de sunete, silabe și cuvinte cu și fără semnificație; repovestirea unei povești, memorare poezii și cântece - Pregătirea componentei senzoriale a limbajului (conștiință fonologică, conștiință fonematică, auz fonematic) – exerciții de detecție, discriminare, identificare și comprehensiune cu foneme, cuvinte, sintagme și propoziții. Exerciții de diferențiere a sunetelor din natură, discriminare și identificare a vocilor umane și a diferitelor instrumente muzicale - Educarea vocii – exerciții cu voce șoptită și intensitate medie; exerciții de vocalizare în registru mediu, acut, grav în ritm lent, moderat, rapid - Formarea bazei de articulare și emiterea sunetelor; - Diferențierea sunetelor izolate pe următoarele criterii: nazale vs orale, surde vs sonore, sunete cu loc de articulare comun vs sunete cu loc de articulare diferit - Consolidarea sunetelor și dezvoltarea abilităților coarticulatorii – exerciții de consolidare în silabe, cuvinte, logatomi - Diferențierea în silabe și cuvinte pe baza principiului perechilor minimale (structuri lingvistice care se deosebesc sonor datorită unui singur sunet) – exerciții de analiză și sinteză fonematică, exerciții de diferențiere a sunetelor nazale de cele orale, surde de cele sonore, sunete cu loc de articulare comun de cele cu loc de articulare diferit la nivelul silabelor, cuvintelor și logatomilor - Dezvoltarea abilităților de comunicare – exerciții de antrenare a sunetelor în propoziții și texte, jocuri de rol, frământări de limbă, recitare, repovestire, compuneri libere - Îmbogățirea precizarea și activizarea vocabularului – exerciții de denumire de imagini, definire de cuvinte date, construirea de familii de cuvinte. Exerciții cu sinonime și antonime, de delimitare la nivel propozițional a sensurilor cuvintelor, de elaborare de propoziții și texte. Exerciții de generare a formei de plural, a acordului dintre subiect și predicat, de completare a spațiilor lacunare cu structurile gramaticale absente. Exerciții de povestire după imagini, repovestire a unei povești sau a unui eveniment de viață - Conținutul emoțional al comunicării – exerciții de indentificare a emoțiilor, de exprimare mimico-gestuală a acestora; exerciții de completare a mesajului verbal cu cel mimico-gestual; jocuri de rol

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
Terapia tulburărilor de limbaj Limbajul scris-citit	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de discriminare auditivă a fonemelor în variate situații (în cadrul propoziției, a cuvântului, a silabei), cu/fără suport concret-intuitiv (imagini, sunete sau informații auxiliare) - Activități de construire în plan concret (personalizarea literelor din numele propriu) sau în plan conceptual („spune cuvinte care încep cu sunetul „F”) - Activități de scriere a grafemelor în diferite situații: independent, după dictare, în planul paginii, în planul tablei, utilizând instrumente de scris variate (carioca, stilou, tastatură) - Activități de scris-citit după structuri date (vocală-vocală, cuvinte mono/bisilabice etc.) sau după formatul dat (litere mobile, diferite liniaturi ale caietelor etc.) - Activități de prevenire/corectare a situațiilor cu grad înalt de confuzie fonematică sau grafologică pentru sunetele/grafemele „p-b”, „t-d”, „c-g”, „f-v”, „s-z”, „s-j”, „m-n”, „u-n”, „s-ș”, „l-l”, „a-o” și de utilizare corectă a regulilor de ortografie, cu variate forme de suport concret-intuitiv; - Activități de dezvoltare a vocabularului prin tehnicile de sinonimie, antonimie și omonimie - Activități de scris-citit utilizând principiile de ierarhizare multiple (de la simplu la complex, de la propoziție la text, de la suport imagistic la creație liberă după o temă dată, etc.)
Identificarea, recunoașterea, denumirea obiectelor/ ființelor	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea capacității de discriminare tactilă, vizuală, auditivă, gustativă, olfactivă - Dezvoltarea capacității de identificare a diferitelor texturi, imagini, sunete, gusturi, mirosuri - Dezvoltarea capacității de recunoaștere a specificității materialului, imaginii, sunetului, gustului, mirosului - Remedierea dificultăților de percepție - Exersarea unor activități de percepție - Dezvoltarea noțiunilor adecvate simțului tactil, vizual, auditiv, gustativ, olfactiv - Integrarea senzorialității în domeniul cognitiv
Sortarea, clasificarea, compararea obiectuală și imagistică	<ul style="list-style-type: none"> - Tactil: identificare materiale, forme, consistență, rezistență, greutate, temperatură etc. - Vizual: culori, dimensiuni, poziții- direcții, forme plane, volume, calitățile luminii - Auditiv: sunete diverse, muzică vocală/ instrumentală, intensitate, direcție, înălțime - Gustativ: dulce, amar, sărat, acru - Olfactiv: miros familiar, plăcut/ neplăcut, lichid, parfum, caracteristic de fum, frunze verzi/ uscate, brad, flori
Procese psihice	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea atenției - Exersarea atenției vizuale și a observației - Dezvoltarea capacității de concentrare a atenției și a dexterității digitale - Dezvoltarea capacității de reacție rapidă - Dezvoltarea capacității de comparare,ordonare - Exersarea coordonării ochi- mână

Domenii de conținut	Clasele a V-a – a VIII-a
	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea atenției auditive, atenției vizuo- auditive - Dezvoltarea atenției vizuale și agilitatea digitală - Dezvoltarea memoriei vizuale și auditive - Organizarea percepției spațiale - Exersarea diferitelor structuri ale memoriei - Exersarea memoriei vizuale spațiale - Dezvoltarea capacității de analiză și memorizare a datelor vizuale simbolice - Exersarea memoriei logice spațiale - Exersarea capacității de memorare într- o ordine dată. - Dezvoltarea gândirii - Organizarea percepției spațiale - Analiză și sinteză perceptuală - Comparație - Serialitate/ secvențialitate - Asocieri - Dezvoltarea imaginației - Asamblare în plan obiectual și imagistic - Desene libere sau cu temă dată - Completare de imagini/ cuvinte/ propoziții/ povești lacunare - Joc de rol/ dramatizări
Tehnici de modelare comportamentală	<ul style="list-style-type: none"> - Autocunoastere și dezvoltarea comunicării: <ul style="list-style-type: none"> • „Eu sunt...” (trăsături de caracter) • „Mie îmi place ...” (interese, preferințe personale) • „Mă simt ...” (identificarea emoțiilor diverse) - Autoevaluare: <ul style="list-style-type: none"> • „Rezultatele mele” (valorificarea școlară, socială și extrașcolară) - Responsabilizare școlară: <ul style="list-style-type: none"> • „Eu sunt ...” (roluri, responsabilități, în școală și comunitate, organizare) - Dezvoltare compensatorie: <ul style="list-style-type: none"> • „Ce știu/ce pot eu mai bine acum?” (resurse interne compensatorii) • „Tehnicile mele” (identificarea și utilizarea tehnicilor asistive optime)

Sugestii metodologice

Structura programei terapiilor specifice și de compensare la nivelul învățământului special gimnazial pentru elevii ce prezintă dizabilități mintale ușoare și moderate include două mari direcții de acțiune: 1 – permite continuitatea pe axa simplu-complex a intervențiilor specifice și compensatorii prin realizarea trecerii de la nivelul primar la cel gimnazial, precum și, 2 – permite reveniri/completări/insistări atunci când heterocronia evoluției elevilor o necesită. În acest sens, se observa faptul că „evoluția” competențelor specifice reiau aspectele fundamentale propuse în etapa învățământului special primar, adăugând aspectele evolutive pentru aceleași competențe.

Completarea tabloului de competențe generale și specifice se realizează și prin fenomenul de transfer de bune practici, fiind dezvoltate, diversificate și consolidate acele „ancore” cognitive, emoționale, multisenzoriale, psihomotrice și comunicaționale care vor accesibiliza, activa, exprima și mobiliza elevul pe toate palierele dezvoltării sale, astfel:

- se vor păstra orientările de tip optim-perceptiv și optim-responsiv, accesând aria intereselor și a aptitudinilor din diverse compartimente ale propriei personalități. Includerea acestor arii de interese și aptitudini vor ajuta la formarea unei baze motivaționale cu impact pentru toate domeniile de intervenție specifică și compensatorie. Acest fapt se evidențiază cel mai bine în domeniul stimulării cognitive în corelație cu dezvoltarea socio-emoțională și psihomotrică a elevilor din ciclul gimnazial.
- strategiile didactice moderne se vor adecva intereselor și capacităților elevilor, unde deschiderea pentru cooperare, participare activă și evaluare funcțională corectă a acestora vor deveni indicatori și baze ale unei integrări socio-profesionale ulterioare.

Aici, raportul – individualizat și în continuă formare al fiecărui elev – între nevoi și interese, trebuie fin ajustat prin intermediul intervențiilor specifice și de compensare, astfel încât să poată fi valorificat/ maximizat ulterior prin inserția socială și profesională.

Modul de organizare a formelor concrete de intervenție specifică și de compensare va respecta specificațiile ordinului 3622/2018, astfel:

- în funcție de tipul și gradul de severitate al dizabilității intelectuale;
- individual sau în grupuri mici (2-3 elevi);
- în ședințe de aproximativ 15-45 de minute;
- în cabinete specializate sau în clasa în care este înscris elevul;
- în colaborare cu profesorul de psihopedagogie specială sau în colaborare cu profesorul educator.

Bibliografie

- David, C., Roșan, A., (2019), *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihoepedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;
- Gherguț, A., Frumos, L., Raus, G., (2016), *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași;
- Verza, E., Verza, F.E., (2011), *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București;
- Vlad, M., Meran, M., (2011), *Învățarea elevului cu deficiențe senzoriale multiple – Conținuturi și strategii*, Ed. Semne, București;
- Vlad, M., Vasiliu, C.M., Mozer-Schonborn, L., (2010), *Curriculum Național pentru Învățământul Special și Special Integrat*, Ed. Spiru Haret, Iași;
- Vrăsmaș, E., Mușu, I., Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj, intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- *** (2008), *Programa Școlară pentru Terapia Tulburărilor de limbaj, Curriculum Deficiențe mintale severe, profunde și/sau asociate*, aprobată prin ordin al ministrului nr. 5235/01.09.2008.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Veronica NEGUȚU, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Constanța

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Balaban Marina	Centrul Județean de Asistență și Resurse Educaționale, Constanța
Crețu Roxana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Cosma Pompilia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Ioniță Violeta	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Pahon Oana	Inspectoratul Școlar Județean, Constanța
Radoslav Simina Ioana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Delfinul", Constanța
Vlahopol Luiza Ștefania	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Maria Montessori", Constanța
Neguțu Veronica	Inspectoratul Școlar județean Constanța